

Szilaj pásztorok

Az Alföld hatalmas kiterjedésű vízjárta rétjein 150 évvel ezelőtt a gulyákat, méneseket, kondákat ridegen, más szóval szilajon tartották. Egész évben a lakott helyektől távoli réteken legeltették az állatokat a pásztorok.

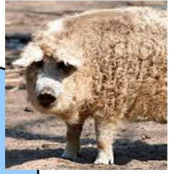
18. századig a legelőket racka juh nyájak népesítették be.

A magyar racka jellegzetessége, hogy a hím és nőstény állatoknak egyaránt csavart szarva van.

A juhász pásztorbotja segítségével tudta a nyájból a kiválasztott állatot kiemelni.

Régen a bakonyi sertést nem ólban tartották, hanem a kondát az erdőben makkoltatták, azaz makkal etették. A fokost a makk lerázásához használta a kondás.

A vezérállat nyakába akasztott kolomp hangja tartotta össze a gulyát. De kolomp került a gyakran elkóborló állatokra is.

A szürkemarha nagytermetű, erős, az időjárás viszontagságait jól tűrő fajta. Több száz állat alkotott egy gulyát, amit 5-6 gulyás is terelt.

Csobolyóban és kulacsban tartották az ivóvizet.

A szöges palókát a borjak orrára akasztották, hogy leszoktassák őket a szopásról.

Szolgafára akasztott bográcsban főzték a pásztorok az egyszerű ételleket, az öregkását és a slambucot.

A pásztorszállításokon látófa állt, melyről a pásztorok a többi nyáj mozgását és az elkóborolt állatokat kémlelték.

A pásztorok lókoponyán, zsombékszéken vagy háromlábú széken pihentek.

A pásztorszállításokon az élethez legszükségesebb tárgyak fordultak elő.

Az őrzés munkájában a nagy testű kuvaszok és komondorok segítették a pásztorokat. Ezek a kutyák megküzdöttek még az éhes farkassal is. A terelésben a kisebb testű, de nagyon okos kutyák, a puli, a pumi és a mudi voltak a pásztorok segítői.

Vajon hogy hívták az állatok nagyobb csoportját, melyre a pásztor vigyázott? Melyik pásztorra melyik állat volt rábízva, milyen eszköz segítette munkáját? Kapcsold össze a pásztorokat a legfontosabb eszközeikkel, és az állatokkal! Ha nem vagy biztos a dolgokban, segít a szófelhő, figyeld a színeket!

szarvasmarha	nyáj	csikós	fokos
ló	gulya	gulyás	kampós bot
disznó	ménénes	juhász	ólommal berakott bot
birka	konda	kanász	karikás ostor

Melyik eszközt nem látod a képen?

fokos

kampós bot

ólommal berakott bot

karikás ostor

Két könnyen elkészíthető pásztor étel a slambuc és az öregkása. Tudod miből készült? Ha nem, nézz utána az Interneten! Írd ide a szükséges alapanyagokat!

.....

Szűr és suba, a pásztorok viselete

A cifraszűr

Cifraszűr a pásztorok és a betyárok népszerű viselete volt. Gyakran legfontosabb vagyontárgya volt a pászortársadalom tagjainak, de a falusi-mezővárosi paraszti lakosság ünnepi díszruhájaként is szolgált. Vállra vetve hordták, belebújva jóformán sohasem viselték. Divatja a Dunántúlról indul, már az 1820-as évektől, amikor megjelentek a gazdag rátéttel és kiegészítésként hímzéssel díszített szűrök.

Tudj meg többet a cifraszűrökről! Keresd fel a Néprajzi Múzeum honlapján található virtuális kiállítást!

Itt találsz: <https://www.neprajz.hu/cifraszur/html/index.html>

A suba

„Jó béresé volt, rossz béresnek nem telt subára. Híre ment, ki a szorgalmas. Az olyanon Szt. György napkor veszekedtek a gazdák, mikor a piactéren szegődtették (mármint pásztorok). Még a lányok is mondták: ahhoz elmehetsz, mert az tudott subát szerezni, az derék ember, szorgalmas.' A suba nagy érték volt.”- mondta András Jánosné, aki eladta a subát a Néprajzi Múzeumnak.

Kilenc darab durva, hosszú fürtű rackajuh bőréből készült, nyakára egy fekete bárány bőrét varrták, díszítése nincs.

Elöl bőrgomb és gombház, válltányérján bőrszalag van. Alján fehér irha rátétcsík, két oldalról fekete pamutfonallal leöltve. Szakmáron használták, Bács-Kiskun megyében az 1930-as években. Leltári száma: 69.171.63.

Ismered a mondásokat, mit jelentenek?

Kiteszik a szűrét.

A jószág úgy jár egyikről a másikra, mint a koldus tetű, az egyik szűrőből a másikba.

Egyik dolmányiszűr, a másik szürdolmány.

Kinek nem szüre, ne viselje.

Jobb egy rongyos szűr két semminél.

Suba a subával, guba a gubával

Eb a csikós suba nélkül.

Ki hideget ad, subát is ad hozzá

Kérd tőle süvegét, a subáját is odaadja